

Zrozumieć Autyzm

Co roku 2 kwietnia obchodzimy Światowy Dzień Autyzmu. Jednak mało kto wie, czym jest to zaburzenie oraz jak funkcjonują i pracują osoby będące autystami. Dlatego w niniejszym artykule wyjaśnię, czym jest autyzm, jakie są jego objawy oraz przedstawię funkcjonowanie dziecka autystycznego w szkole.

Czym jest autyzm?

Autyzm to zaburzenie rozwoju charakteryzujące się trudnościami w relacjach z ludźmi, komunikacji oraz powtarzalnymi i stereotypowymi zachowaniami. Występuje on 4 razy częściej u chłopców niż u dziewczynek a diagnozowany jest w 3 obszarach:

1. Interakcje społeczne

Osoby z autyzmem mają trudność w rozumieniu zachowania innych ludzi, często trudno jest im zrozumieć, jak inne osoby się czują i co mają na myśli. Wyzwaniem jest dla nich nawiązywanie przyjaźni i dogadywanie się w codziennych sytuacjach. Osoby w spektrum autyzmu mogą mieć trudności w rozumieniu gestów i odczytywaniu mimiki twarzy innych ludzi.

2. Komunikacja

Część osób z autyzmem nie mówi, ale używa innych form komunikacji np. wskazywanie obrazków w książkach lub pisanie. Osoby, które dobrze posługują się mową, wysławiają się w sposób, który może wydawać się nietypowy lub usztywniony. Czasami osoby w spektrum autyzmu powtarzają te same słowa lub wyrażenia, nazywamy to t echolalią.

3. Powtarzalne – stereotypowe zachowania.

Osoby z autyzmem często silnie przywiązują się do wzorców lub rutyn np. chodzenie zawsze tą samą drogą, układanie zabawek, książek na półce, zawsze w tej samej kolejności według tego samego wzorca. Autystycy nie lubią zmian a nieoczekiwane wydarzenia bywają dla nich bardzo stresujące. Często też bardzo jednym albo kilkoma tematami, np. autobusy, samochody określonej marki, liczby, języki.

Jak rozpoznać autyzm?

- unikanie lub niska jakość kontaktu wzrokowego,
- stałe preferowanie samotnej zabawy,
- opóźnienie rozwoju mowy,
- protestowanie na zmiany w codziennej rutynie albo w otoczeniu,
- powtarzalne zachowania (trzepotanie dłońmi, wprawienie przedmiotów w ruch wirowy, kręcenie się),
- wąskie i intensywne zainteresowania,
- nietypowe lub intensywne reakcje na dźwięki, zapachy, faktury, światło lub inne bodźce.

Jak funkcjonuje dziecko autystyczne w szkole?

Największym problemem, przed jakim staje dziecko autystyczne na początku swojej edukacyjnej kariery, jest pokonanie oporu w sobie. Opór ten wynika z trudności adaptacyjnych w nowym środowisku, które napawa lękiem. Dodatkowo trudności te mogą wynikać ze stopnia zaburzenia i prezentowanych przez dziecko zachowań. Czasem dzieci autystyczne mają trudności w integracji ze środowiskiem, ponieważ zachowują się agresywnie, są nadwrażliwe na bodźce smakowe, dźwiękowe, dotykowe, słuchowe czy wzrokowe, mają problem z koncentracją i komunikacją. Ich zachowania bywają dla otoczenia niezrozumiałe, np.: kręcenie różnych przedmiotów, kręcenie się wokół własnej osi czy kiwanie się w tył i w przód. Nieznajomość zasad postępowania z dzieckiem autystycznym w tego typu sytuacjach może znacznie ograniczyć jego integrację z rówieśnikami oraz jego dalszą edukację.

Najtrudniejsze jest przełamanie bariery izolacji, w jakiej żyje dziecko autystyczne, wyeliminowanie zachowań społecznych, takich jak: głośny płacz, krzyk, odpychanie, wrywanie różnych przedmiotów z rąk innych dzieci, burzenie ich konstrukcji, potrącanie.

Inną grupę stanowią sytuacje problemowe, które związane są z zaburzeniami rozwoju społecznego i emocjonalnego. Nauczyciele, którzy nie mieli doświadczenia w pracy z dziećmi autystycznymi wykazują sceptycyzm i niewielką gotowość do włączania ich do swojej klasy. Obawiają się głównie, trudnych zachowań autystyka i braku przewidywalności. Nadpobudliwość i impulsywność oraz wybuchy złości, są silnym czynnikiem stresującym,

ponieważ istnieje obawa, że takie zachowanie będzie miało wpływ na innych uczniów. Podczas lekcji mogą się także zdarzać się zachowania trudne dezorganizujące przebieg lekcji. W tym celu ważna jest obecność nauczyciela współorganizującego proces kształcenia lub asystenta.

Różnorodne natężenie poszczególnych objawów charakterystycznych dla spektrum autyzmu powoduje, że uczniowie z tą samą diagnozą stanowią niezwykle różnorodną grupę. Możemy więc mieć do czynienia z dziećmi autystycznymi tzw. wysoko funkcjonującymi w normie intelektualnej, które mogą niezależnie funkcjonować, jak również z dziećmi, u których występują poważne trudności w komunikowaniu się oraz liczne zachowania zakłócające (np. rutyny, stereotypie).

Niezmiernie ważne w pokonywaniu trudności edukacyjnych oraz dobrym funkcjonowaniu ucznia dzieci z autyzmem w szkole, jest porozumienie nauczycieli, zgoda wszystkich członków społeczności szkolnej i rodziców – na wspólne metody i formy pracy.

Opracowała

Pedagog specjalny

przy PSP w Zawadzkiem

Elwira Hirsz

Bibliografia:

1. Ewa Pisula „Autyzm – przyczyny, symptomy, terapia”
2. Ellen Notbohm, Veronica Zysk „1001 porad dla rodziców i terapeutów dzieci z autyzmem i zespołem Aspergera”
3. Peter Randal, Jonathan Parker „Autyzm. Jak pomóc rodzinie.”
4. Temple Grandin, Richard Panek „Mózg Autystyczny”

5. M. Rosińska, M. Witkowska, Jak pracować z uczniem ze spektrum autyzmu,
https://www.szkolazklasa.org.pl/wp-content/uploads/2016/12/jak_pracowac_z_ucznie_m_z_asd.pdf